

ΜΕΛΕΤΗ

Ανδριανού Γκουρμπάτση
Αντιστράτηγου – Υπαρχηγού ΠΣ, ε.α., Νομικού
Δικαστικού Πραγματογνώμονα

Το ζήτημα της αμεροληψίας του εκ των στελεχών του ΠΣ ορισθέντος πραγματογνώμονα

I. Εισαγωγικά

Σε όλα τα δικαιοδικά συστήματα είναι γνωστή η έννοια της δικαστικής πραγματογνωμοσύνης, η οποία ορίζεται ως η εξέταση ενός αντικειμένου ή μιας κατάστασης για την οποία απαιτείται εμπειρογνωσία σε ένα συγκεκριμένο πεδίο εξειδίκευσης και η οποία διεξάγεται από δικαστικό πραγματογνώμονα. Κατά την ποινική διαδικασία, αν απαιτηθούν γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, ο ανακριτικός υπάλληλος, ο ανακριτής, ο εισαγγελέας, ή το Δικαστήριο, κατά την ακροαματική διαδικασία, διατάσσει πραγματογνωμοσύνη. Ο θεσμός της **πραγματογνωμοσύνης** συμβάλει καθοριστικά στην έκβαση της ποινικής δίκης και ιδιαίτερα στην τύχη του κατηγορούμενου, στις περιπτώσεις που για την επίλυση ορισμένων ζητημάτων, τα οποία είναι καίριας σημασίας για την ανακάλυψη των αληθών πραγματικών περιστατικών μιας υπόθεσης, καθότι η αποδεικτική αξία της, μεταξύ άλλων αποδεικτικών μέσων, έγκειται στην αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας κατά την αποδεικτική διαδικασία.

Περαιτέρω, κατά την ορθότερη στην επιστήμη άποψη και κατά την πάγια στη νομολογία θέση, μεταξύ των κυριότερων αποδεικτικών μέσων στο ποινικό δίκαιο (άρθρο 178 παρ.1 του ΚΠΔ) περιλαμβάνεται και η πραγματογνωμοσύνη, η οποία διατάσσεται, κατά το άρθρο 183 ΚΠΔ, υπό προϋποθέσεις, από τον ανακριτικό υπάλληλο, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση των διαδίκων ή του εισαγγελέα. Η πραγματογνωμοσύνη, ως **ιδιαίτερο είδος αποδεικτικού μέσου**, πρέπει να μνημονεύεται ειδικώς στην αιτιολογία της αποφάσεως μεταξύ των αποδεικτικών μέσων, προκειμένου να υπάρχει βεβαιότητα, ότι λήφθηκε υπόψη. (βλ. ΑΠ 1016/2024, Ανδριανού Γκουρμπάτση, Η αυτοψία και πραγματογνωμοσύνη στα εγκλήματα εμπρησμού, 2017, σελ. 348 επ. με τις εκεί παραπομπές)

Ο πραγματογνώμονας είναι το πρόσωπο εκείνου, το οποίο αποτελώντας όργανο απόδειξης βοηθά το δικαστή, διατυπώνοντας κρίσεις για ζητήματα που απαιτούν ειδικές (εξειδικευμένες) γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, δηλαδή γνωμοδοτεί με βάση τις ειδικές τεχνικές ή εμπειρικές γνώσεις, τις οποίες συνήθως δεν διαθέτει ο δικαστής, για πραγματικά περιστατικά που έχουν σχέση με

ποινική υπόθεση, με σκοπό την ενίσχυση της κρίσης του δικαστή. Είναι δηλαδή <<βοηθός του δικαστή>>. (βλ. Ανδριανού Γκουρμπάτση, ό.π., σελ. 320 επ.)

II. Λόγοι εξαίρεσης – περιπτώσεις απαλλαγής και αντικατάστασης πραγματογνώμονα

Σύμφωνα με την πάγια νομολογία και θεωρία και βέβαια κατά το άρθρο 191 του ΚΠΔ οι πραγματογνώμονες μπορούν να εξαιρεθούν για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 15 του ΚΠΔ, που εφαρμόζεται ανάλογα εν προκειμένω. Πιο αναλυτικά, κατά το άρθρο 15 του ως άνω Κώδικα, ορίζεται, ότι <<Όλα τα δικαστικά πρόσωπα του προηγούμενου άρθρου – δηλ. του άρθρου 14 – είναι εξαιρετέα, αν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού του άρθρου αυτού ή αν προκάλεσαν ή προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας δηλαδή αν υπάρχουν γεγονότα που μπορούν να δικαιολογήσουν εμφανώς δυσπιστία για την αμεροληψία τους>>. Με τις λέξεις **“προκάλεσαν ή προκαλούν”** το άρθρο 15 ΚΠΔ καλύπτει τόσο τον παρελθόντα χρόνο όσο και τον παρόντα κατά τον διορισμό του πραγματογνώμονα χρόνο. Ειδικότερα, οι **“υπόνοιες μεροληψίας”**, κατά την έννοια της άνω διάταξης, για να αποτελέσει λόγο εξαίρεσης πρέπει να στηρίζονται σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, ικανά να δικαιολογήσουν αντικειμενικώς δυσπιστία για την αμεροληψία γενικώς του δικαστικού προσώπου και εν προκειμένω του πραγματογνώμονα (ΣυμβΑΠ 1528/2022, ΑΠ 602/2005, ΠοινΔικ 2005, σελ. 1095, ΑΠ 799/1996, ΠΧρ ΜΖ`, σελ. 379, ΑΠ 10/1988 ΠΧρ ΛΗ`, σελ. 416). Ποια γεγονότα μπορούν να εγείρουν υπόνοιες μεροληψίας είναι ζήτημα πραγματικό που κρίνεται αρμοδίως κατά περίπτωση.

Επίσης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 192 του ΚΠΔ, εκείνος που διόρισε τους πραγματογνώμονες πρέπει να ανακοινώσει ταυτόχρονα τα ονοματεπώνυμα τους και στους διαδίκους, εκτός αν τούτο είναι αδύνατο (όπως όταν είναι άγνωστης διαμονής ή διαμένει στην αλλοδαπή, χωρίς να έχει διορίσει αντίκλητο του) ή αν συντρέχει η περίπτωση που επιβάλλεται η άμεση ενέργεια της πραγματογνωμοσύνης, καθώς και στην περίπτωση του άρθρου 187 του ιδίου Κώδικα (που αναφέρεται σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις της προκαταρκτικής πραγματογνωμοσύνης, όταν δεν είναι δυνατό να διοριστεί τακτικός πραγματογνώμονας). Τούτο απαιτείται για να μπορέσει ο διάδικος, κατά τους ορισμούς των άρθρων 191 και 192 του ΚΠΔ, να ασκήσει το δικαίωμα εξαίρεσης του πραγματογνώμονα και επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 204 παρ. 1 του ιδίου Κώδικα, να προβεί στο διορισμό τεχνικού συμβούλου. (ΑΠ 903/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1269/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)

Ακολούθως, με τη διάταξη του άρθρου 188 του ΚΠΔ ορίζονται οι περιπτώσεις (τα κωλύματα – λόγοι αποκλεισμού) διορισμού πραγματογνώμονα, ενώ με τη διάταξη του άρθρου 190 του ΚΠΔ ορίζονται οι περιπτώσεις απαλλαγής και αντικατάστασης αντίστοιχα του πραγματογνώμονα. Επίσης, ο πραγματογνώμονας που διορίστηκε έχει την υποχρέωση, σύμφωνα με

τη διάταξη του άρθρου 190 παρ. 1 του ΚΠΔ, να ζητήσει την απαλλαγή του από εκείνον που τον διόρισε, αν συντρέχουν οι λόγοι που προβλέπονται στο άρθρο 188 ή κάποιος λόγος για εξαίρεση από τους αναγραφόμενους στο άρθρο 15 του ΚΠΔ. Ωστόσο στην περίπτωση δε κατά την οποία αποκρύψει τον λόγο αποκλεισμού του ενέχει ποινική ευθύνη, σύμφωνα με το άρθρο 254 του ΠΚ. Επίσης στην περίπτωση που στην έκθεσή του εκθέτει αναληθή ή ψευδή γεγονότα τιμωρείται κατά την διάταξη των άρθρων 226 παρ. 1 του ΠΚ. Στην πράξη δεν έχει υποβληθεί τουλάχιστον έως σήμερα αίτηση απαλλαγής από ορισθέντα πραγματογνώμονα – αξιωματικό του ΠΣ για τους λόγους του άρθρου 15 ΚΠΔ και ειδικότερα ότι συντρέχουν στο πρόσωπό του γεγονότα που έχουν προκαλέσει ή προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας. Περαιτέρω μεταξύ των προσώπων που δικαιούνται, για τους λόγους που αναγράφονται στο άρθρο 15 του ΚΠΔ, να ζητήσουν, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 192 του ιδίου Κώδικα, την εξαίρεση πραγματογνώμονα, εκτός των διαδίκων (ο κατηγορούμενος και ο παριστάμενος προς υποστήριξη της κατηγορίας), έχει και ο εισαγγελέας. Στην περίπτωση διορισμού από προανακριτική αρχή ως πραγματογνώμονα αξιωματικού του ΠΣ, ο διάδικος που παρίσταται προς υποστήριξη της κατηγορίας δεν γνωρίζει και δεν θα μπορούσε να γνωρίζει την ιεραρχική σχέση ή εξάρτηση του πραγματογνώμονα με τους ελεγχόμενους αξιωματικούς, ώστε να ασκήσει εγκαίρως το δικαίωμα εξαίρεσής του και να μην καλυφθεί και απολεσθεί ο σχετικός λόγος αναίρεσης. Επισημαίνεται ότι οι περιοριστικά προβλεπόμενοι από τη διάταξη του άρθρου 188 του ΚΠΔ λόγοι αποκλεισμού του πραγματογνώμονα, δεν προσφέρουν παρά τις ελάχιστες εγγυήσεις εξασφάλισης της αξιοπιστίας του. Επίσης διευκρινίζεται ότι **ο θεσμός του αποκλεισμού** εμποδίζει την εκ μέρους του πραγματογνώμονα άσκηση των καθηκόντων του, γιατί διαφορετικά δημιουργείται ex lege λόγος αναίρεσης, ενώ **ο θεσμός της εξαίρεσης** οδηγεί στην ανικανότητα άσκησης του έργου του πραγματογνώμονα, μόνον εφόσον προτείνεται εγκαίρως από τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα, γιατί αλλιώς καλύπτεται και δεν μπορεί να θεμελιωθεί λόγος αναίρεσης.

III. Η προβληματική της αμεροληψίας του ορισθέντος πραγματογνώμονα – αξιωματικού ΠΣ

Η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, μπορεί να διαταχθεί σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας (προδικασία, ενδιάμεση διαδικασία και κύρια διαδικασία στο ακροατήριο) και απόκειται στην απόλυτη κρίση του προανακριτικού υπαλλήλου, ανακριτή, δικαστικού συμβουλίου και δικαστηρίου της ουσίας) και δεν ελέγχεται αναιρετικώς από τον Άρειο Πάγο. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 183 και 184 του ΚΠΔ προκύπτει, ότι, αν διαρκούσης της προδικασίας ο ανακρίνων (ανακριτής ή ανακριτικός υπάλληλος) κρίνει ότι είναι αναγκαία η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης προς εντόπιση ζητήματος για το οποίο απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, η πραγματογνωμοσύνη διενεργείται μετά από σχετική παραγγελία σε

ειδικώς από τον νόμο καθιδρυμένα εργαστήρια ή πρόσωπα και μόνον, αν δεν είναι δυνατή η ενέργεια της πραγματογνωμοσύνης στα ειδικά εργαστήρια ή πρόσωπα, είτε γιατί δεν υπάρχουν, είτε γιατί στερούνται προσωπικού, διορίζονται πραγματογνώμονες από τους εγγεγραμμένους στην κατά το άρθρο 185 του ΚΠΔ συντασσόμενο πίνακα. (βλ. Ανδριανού Γκουρμπάτση, ό.π., σελ. 365, ΓνωμΕισΑΠ 10/2001) Ο αριθμός των πραγματογνώμων που μπορούν να διορισθούν σε μια ποινική υπόθεση κατά την προκαταρκτική εξέταση, την προανάκριση και κατά την κύρια ανάκριση, όπως συνάγεται από τη διάταξη του άρθρου 184 του ΚΠΔ, που αποτελεί την κατευθυντήρια οδηγία για τον ανακρίνοντα, απόκειται στην ανέλεγκτη κρίση του διατάσσοντος την πραγματογνωμοσύνη, όμως δεν πρέπει συνήθως να υπερβαίνουν τους τρεις.

Επίσης μεταξύ των ιδιαίτερων ειδών πραγματογνωμοσύνης είναι, και **η προκαταρκτική πραγματογνωμοσύνη** (άρθρο 187 του ΚΠΔ). Το είδος αυτό πραγματογνωμοσύνης, το οποίο διατάσσεται κατά παρέκκλιση του άρθρου 186 του ΚΠΔ, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την ανακριτική ή προανακριτική αρχή στις νομοτυπικές μορφές του εγκλήματος του εμπρησμού (άρθρα 264 και 265 του ΠΚ) καθώς συνδέεται με τους προανακριτικούς υπαλλήλους του ΠΣ, που τη διατάσσουν κατά κανόνα, λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα της λχ αυτόφωρο έγκλημα εμπρησμού σε δάση (άρθρο 245 παρ. 2 ΚΠΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 265 του ΠΚ).

Στον ως άνω πίνακα πραγματογνώμων έχουν εγγραφεί, μεταξύ άλλων προσώπων, και εν ενεργεία αξιωματικοί του Πυροσβεστικού Σώματος. Στους εν λόγω πραγματογνώμονες και κυρίως επί καταστροφικών ή και θανατηφόρων δασικών πυρκαγιών ή πλημμυρών τίθενται ζητήματα προς γνωμοδότηση, μεταξύ άλλων και η διερεύνηση ενδεχόμενων λαθών και παραλείψεων οργάνων του μηχανισμού πολιτικής προστασίας και ειδικότερα του δασοπυροσβεστικού μηχανισμού, δηλαδή του Πυροσβεστικού Σώματος. Ο ορισθείς πραγματογνώμονας οφείλει κατά την ενάσκηση του λειτουργημάτων του να εκφράζει την γνώμη του δηλαδή να γνωμοδοτεί κατά τρόπο αντικειμενικό και ανεπηρέαστο. Για τη θεμελίωση **“υπονοιών μεροληψίας”**, που αποτελεί λόγο εξαίρεσης και όχι αποκλεισμού του πραγματογνώμονα, απαιτείται να δημιουργείται αμφιβολία για την αντικειμενικότητα του πραγματογνώμονα με βάση τη λογική εκτίμηση συγκεκριμένων γεγονότων. Στο εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου **“υπόνοιες μεροληψίας”** περιλαμβάνεται οποιαδήποτε εκδήλωση εκ της οποίας συνάγεται ευλόγως αντίστοιχη προκατάληψη.

Για τους ευρισκόμενους στην ενέργεια αξιωματικούς και γενικώς στελέχη (πυροσβεστικού προσωπικού) του ΠΣ που ορίζονται από αρμόδια ανακριτική ή προανακριτική αρχή, ως πραγματογνώμονες επί υποθέσεως καταστροφικής ή και θανατηφόρου δασικής πυρκαγιάς ή πλημμύρας και ιδίως στην περίπτωση που το ζήτημα που τίθεται από τον διατάσσοντα την πραγματογνωμοσύνη για να γνωμοδοτήσουν είναι, εκτός άλλων, αν υπήρξαν κατά την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς ή πλημμύρας λάθη και παραλείψεις αρμοδίων οργάνων του

Πυροσβεστικού Σώματος που ενδεχομένως οδήγησαν στο επελθόν αξιόποινο αποτέλεσμα. Διευκρινίζεται ότι το πυροσβεστικό προσωπικό λογίζεται στην ενέργεια (μία εκ των προβλεπομένων καταστάσεων) εφόσον ανήκει στη δύναμη υπηρεσιών του ΠΣ και υπηρετεί για την εκπλήρωση της αποστολής του (άρθρο 103 Ν. 4662/2020). Έχει κριθεί από το ΕΔΔΑ, ότι η επαγγελματική σχέση του πραγματογνώμονα με τους ελεγχόμενους αξιωματικούς, συνιστά μεροληψία, παραβιάζοντας την **αρχή της ισότητας των όπλων**, καθώς η ύπαρξη της επαγγελματικής σχέσης θα μπορούσε να προκαλέσει αντικειμενικά δικαιολογημένες αμφιβολίες ως προς τη δίκαιη διαδικασία της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης και, κατά συνέπεια, της δικαστικής διαδικασίας στο σύνολό της. (βλ. απόφαση της 13.12.2022 και αρ, προσφυγής 77039/12 υπόθεσης Test-Achats κατά Βελγίου) Η αρχή της ισότητας των όπλων είναι ένα από τα στοιχεία της δίκαιης ακρόασης (fair hearing), η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Η ιδιαίτερη αποδεικτική αξία της πραγματογνωμοσύνης, έναντι των λοιπών αποδεικτικών μέσων, και συνακόλουθα της κατάθεσης του πραγματογνώμονα, ακόμη, στο γεγονός ότι ο πραγματογνώμονας θεωρείται πως αποτελεί ουδέτερο και αμερόληπτο βοηθό του δικαστή, οι δηλώσεις του φέρουν ιδιαίτερη βαρύτητα σε σχέση με εκείνη του τεχνικού συμβούλου και γενικότερα των μαρτύρων με ειδικές γνώσεις.

Σε κάθε περίπτωση για τον πραγματογνώμονα – αξιωματικό του ΠΣ εγείρονται υπόνοιες μεροληψίας, καθώς υπάρχουν γεγονότα που μπορούν να δικαιολογήσουν προς το πρόσωπό τους εμφανώς δυσπιστία για την αμεροληψία τους. Ειδικότερα και ενδεικτικώς γεγονότα που προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας του πραγματογνώμονα – αξιωματικού του ΠΣ είναι κυρίως η ιεραρχική υπηρεσιακή εξάρτηση ή σχέση αυτού με τους ελεγχόμενους αξιωματικούς για πιθανά λάθη και παραλείψεις, που ενεργούν ως επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων και ως εκ τούτου έχουν την ευθύνη του συντονισμού των πυροσβεστικών επιχειρήσεων (καταστολής και διάσωσης) στο πεδίο (άρθρο 7 παρ. 4 του ΠΔ του 210/1992) λχ δεν μπορεί να είναι αμερόληπτος ή τουλάχιστον εγείρονται υπόνοιες μεροληψίας πραγματογνώμονα – αξιωματικού του ΠΣ στην περίπτωση που ελεγχόμενοι από αυτόν αξιωματικοί είναι κάθε φορά ο προϊστάμενός του Διοικητής Περιφερειακής Διοίκησης ή ο αρμόδιος Συντονιστής Επιχειρήσεων, ο οικείος Γενικός Επιθεωρητής, ο Επιτελάρχης, ο Υπαρχηγός ή ο Αρχηγός του ΠΣ, ο Διοικητής του ΕΣΚΕΔΙΚ ή ακόμη και ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας, καθώς το ΠΣ διοικείται από τον Αρχηγό του και συνιστά επιχειρησιακή δομή υπαγόμενη, κατά το άρθρο 74 παρ. 1 του Ν. 4662/2020 (Α' 27), στη ΓΓΠΠ του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, είναι ιδιαίτερο Σώμα Ασφαλείας, διέπεται από ειδικούς νόμους και κανονισμούς και για την εκτέλεση της αποστολής του εφοδιάζεται με τα αναγκαία μέσα και εξοπλισμό (άρθρο 76 παρ. 1 του ΠΔ 210/1992). Το πυροσβεστικό προσωπικό που είναι ένστολοι, είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι και έχουν

ιδιαίτερη ιεραρχία και κανόνες πειθαρχίας (άρθρο 76 παρ. 3 του Ν. 4662/2020), ενώ η διάρθρωση των Υπηρεσιών του προβλέπεται από τα άρθρα 79 και 80 και τα όργανα αυτού από τα άρθρα 82 και 83 του ιδίου ως άνω νόμου. Επίσης ο όρος “ιεραρχία” περιλαμβάνει, σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ. 1 του Ν. 4662/2020, την ιεραρχία των βαθμών, την ιεραρχία των καθηκόντων και την ιεραρχία των κατηγοριών του πυροσβεστικού προσωπικού. Η έλλειψη αμεροληψίας του πραγματογνώμονα – αξιωματικού του ΠΣ προκύπτει αναπόδραστα άμεσα ή έμμεσα είτε από την υφιστάμενη κατά τον χρόνο της πραγματογνωμοσύνης ή σε παρελθόντα χρόνο υπηρεσιακή σχέση ή εξάρτηση, ενδεχομένως και οικειότητα ή σχέση φιλίας ή έχθρας, ενώ δεν αποκλείεται να υπάρχει και καθημερινή άμεση υπηρεσιακή προσωπική επαφή με τους ελεγχόμενους αξιωματικούς. Ο πραγματογνώμονας – αξιωματικός ΠΣ δεν μπορεί να είναι αντικειμενικά αμερόληπτος και η πραγματογνωμοσύνη αξιόπιστη καθώς είναι σχεδόν βέβαιο, ότι θα επηρεασθεί και τελικώς θα οδηγηθεί αναπόδραστα σε εύνοια ή προκατάληψη. Πιο αναλυτικά, αν ο πραγματογνώμονας – αξιωματικός του ΠΣ επιδιώκει την μελλοντική υπηρεσιακή τους εύνοια των ελεγχόμενων ανωτέρων στην ιεραρχία αξιωματικών, είτε γιατί εκ της θέσεως (ιδιότητας) ή καθηκόντων τους αυτοί συμμετέχουν σε υπηρεσιακά συμβούλια κρίσεων, μεταθέσεων ή πειθαρχικών ή είναι αξιολογητές (συντάκτες ή γνωματεύοντες) στις εκθέσεις ικανότητάς τους, άρα έχει άμεσο ή έμμεσο προσωπικό συμφέρον, το πιθανότερο θα αποκρύψει σκοπίμως δια του ελλιπούς ή πλημμελούς πορίσματός (γνωμοδότησής) του ενδεχόμενα λάθη και παραλείψεις ορισμένων ή και όλων των εμπλεκόμενων στο υπό έρευνα περιστατικό πυρκαγιάς ή πλημμύρας αξιωματικών, ενώ, αντίθετα ενεργώντας με προκατάληψη δύναται να υπερδιογκώσει ακόμη και να “εφεύρει” λάθη και παραλείψεις τους, στην περίπτωση που κατά το παρελθόν έχουν από τους ίδιους κριθεί δυσμενώς, μετατεθεί ή ελεγχθεί και τιμωρηθεί πειθαρχικά. Επισημαίνεται, ότι τα δικαιολογούντα δυσπιστία γεγονότα δέον να σχετίζονται προς ατομικώς ορισμένα πρόσωπα και προκειμένου για την ερευνώμενη με την παρούσα μελέτη περίπτωση, τα πρόσωπα αυτά που δεν εγγυώνται κατά την εκτέλεση του έργου τους την αντικειμενική αμεροληψία είναι όλοι τα εν ενεργεία στελέχη του ΠΣ, που είναι εγγεγραμμένοι στον πίνακα πραγματογνωμόνων.

Βέβαια, το προεκτεθέν ζήτημα της έλλειψης αντικειμενικής αμεροληψίας θα μπορούσε να επιλυθεί με τον ορισμό και άλλου πραγματογνώμονα, εκτός ΠΣ. Η λύση όμως αυτή, που θα μπορούσε εξ αρχής να έχει αποφευχθεί, οδηγεί πάντοτε άσκοπα στον ορισμό δύο πραγματογνωμόνων, γεγονός που, κυρίως στην προκαταρκτική πραγματογνωμοσύνη, θα οδηγήσει ε καθυστέρηση., ενώ στην περίπτωση που υπάρξει διαφωνία αυτών, θα υπάρξει περαιτέρω καθυστέρηση από τον διορισμό και τρίτου πραγματογνώμονα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 197 του ΚΠΔ.

Περαιτέρω, και η λύση της υποβολής σχετικού αιτήματος εκ μέρους της αρμόδιας προανακριτικής ή ανακριτικής αρχής προς την οικεία Πυροσβεστική Υπηρεσία, προκειμένου να ορίσει (προτείνει) εκείνη τον πραγματογνώμονα/ες, δεν είναι ορθή ούτε οδηγεί στην επίλυση του ανακύπτοντος ζητήματος της έλλειψης αμεροληψίας, καθώς ο ελεγχόμενος με την πραγματογνωμοσύνη αξιωματικός λχ ο Υπαρχηγός ή Αρχηγός του ΠΣ, έχει τη δυνατότητα (εξουσία) να παρέμβει στην αρμόδια Πυροσβεστική Υπηρεσία, ώστε να προταθεί και ορισθεί αξιωματικός που διάκειται ευμενώς προς το πρόσωπό του/τους και θα μεροληπτήσει στο πόρισμά του. Με τον τρόπο αυτό όχι μόνον μπορεί να ελέγχεται αλλά και να οδηγείται το πόρισμα του πραγματογνώμονα προς εσφαλμένη κατεύθυνση.

IV. Συμπεράσματα

Ο πραγματογνώμονας που διορίζεται για την έρευνα συγκεκριμένης καταστροφικής ή θανατηφόρου πυρκαγιάς ή πλημμύρας θα πρέπει να είναι ανεξάρτητος από οποιονδήποτε εμπλέκεται ή ενδέχεται να εμπλέκεται στα υπό έρευνα γεγονότα, υπό την έννοια όχι μόνον της ιεραρχικής ή θεσμικής σχέσης και εξάρτησης, αλλά και πρακτικής αυτού ανεξαρτησίας. Η ύπαρξη αντικειμενικού πραγματογνώμονα στις περιπτώσεις καταστροφικών ή και θανατηφόρων πυρκαγιών ή πλημμυρών (άρθρο 166 παρ. 1 του Ν. 4662/2020), όταν ορίζεται από αρμόδια προανακριτική ή ανακριτική αρχή αξιωματικός (εν ενεργεία) του Πυροσβεστικού Σώματος, ο οποίος να ασκεί με ελεύθερη και απροκατάληπτη γνώμη τα εκ της ιδιότητάς του αυτής καθήκοντα, αποτελεί μείζον νομικό ζήτημα., που απορρέει κατ' αρχήν από το γεγονός ότι τους αξιωματικούς του ΠΣ συνδέει, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, σχέση ιεραρχικής εξάρτησης. Ως εκ τούτου και για τους προεκτεθέντας λόγους στην περίπτωση που διορίζονται πραγματογνώμονες αξιωματικοί του ΠΣ εγείρονται εξ ορισμού προς το πρόσωπό τους υπόνοιες μεροληψίας, τίθεται υπό αμφισβήτηση η ανεξαρτησία των πραγματογνωμόνων, ενώ προκαλούνται αντικειμενικά δικαιολογημένες αμφιβολίες για την αξιοπιστία των γνωμοδοτήσεών τους, με αποτέλεσμα εκ του λόγου αυτού να τίθεται σε κίνδυνο ορθής και αντικειμενικής κρίσης και η σχετική δικαστική απόφαση και συνακόλουθα να παραβιάζεται η εκ του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ απορρέουσα αρχή της δίκαιης δίκης.

Ως εκ τούτου για όλα τα εν ενεργεία στελέχη (αξιωματικούς και μη) του ΠΣ που ήδη είναι εγγεγραμμένα στον κατά το άρθρο 185 ΚΠΑ συντασσόμενο πίνακα πραγματογνωμόνων της Εισαγγελίας με αντικείμενο πραγματογνωμοσύνης ζητήματα αρμοδιότητας του ΠΣ (πυρκαγιές, πλημμύρες) συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού από τον ορισμό τους, ως πραγματογνωμόνων, επειδή υπάρχουν γεγονότα, όπως αναλυτικότερα περιγράφονται ανωτέρω, που μπορούν να δικαιολογήσουν εμφανώς δυσπιστία για την αντικειμενική αμεροληψία τους και συνεπώς προκαλούν, κατά το άρθρο 15 του ΚΠΑ, υπόνοιες μεροληψίας.

Ο εισαγγελέας λοιπόν δικαιούμενος εκ της διατάξεως του άρθρου 191 του ΚΠΔ να ζητήσει την εξαίρεση πραγματογνώμονα, και δεδομένου ότι ο Εισαγγελέας του ΑΠ, δικαιούται να απευθύνει παραγγελίες, γενικές οδηγίες και συστάσεις σχετικές με την άσκηση των καθηκόντων του καθώς και να γνωμοδοτεί σε νομικά ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος κατά τις διατάξεις των άρθρων 28 παρ. 5 και 29 παρ. 2 του Ν. 4938/2022 ‘‘Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών’’ δύναται με σχετική ad hoc Εγκύκλιό του να παραγγείλει in abstracto την εξαίρεση διορισμού από προανακριτική ή ανακριτική αρχή ως πραγματογνώμονων όλων τα εν ενεργεία στελεχών του Πυροσβεστικού Σώματος, τα οποία είναι ήδη εγγεγραμμένα στον οικείο πίνακα πραγματογνώμονων και για όσο διάστημα βρίσκονται στην ενέργεια (υπηρετούν) και με οποιονδήποτε βαθμό στο ΠΣ, επί υποθέσεων αρμοδιότητας του ΠΣ και, κυρίως, όταν το ζήτημα που τίθεται για πραγματογνωμοσύνη είναι η διαπίστωση ενδεχόμενων λαθών και παραλείψεων οργάνων του ΠΣ κατά την επιχειρησιακή αντιμετώπιση (διαχείριση) καταστροφικής ή θανατηφόρου πυρκαγιάς ή πλημμύρας. Εξάλλου, σύμφωνα με τα όργανα της ΕΣΔΑ (Επιτροπή, Δικαστήριο) κατά την εξέταση προσφυγών σχετικά με ζητήματα δικαστικής αμεροληψίας στα πλαίσια του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, εφαρμόζουν συχνά τον κανόνα: <<δεν αρκεί η διαδικασία να είναι δίκαιη, πρέπει επίσης να φαίνεται ότι είναι δίκαιη>>.